

מרן הגרמ"י לפקוביץ שליט"א

קיום הכלל ישראל

ע"י הקמת ישיבות

קיום הכלל הוא רק ע"י הקמת בתי תלמוד שישבו וילמדו תורת ד', כדכתיב בפר' ויגש ואת יהודה שלח לפניו להורות לפניו, וכתב רש"י ז"ל ומדרש אגדה להורות לפניו לתקן לו בית תלמוד שמשם תצא הוראה. וכן הובא ביומא דף כ"ח ע"ב מימיהן של אבותינו לא פרשה ישיבה מהן היו במצרים ישיבה עמהן היו במדבר ישיבה עמהן, אברהם אבינו זקן ויושב בישיבה היה, יצחק אבינו זקן ויושב בישיבה היה יעקב אבינו זקן ויושב בישיבה היה. וכן הוא בכל הדורות והתקופות של אחר מתן תורה, שכל מקום שגלו ישראל קבעו ישיבות שילמדו תורה שבע"פ, ואיתא במד"ת פ' נח אות ג' באריכות ובתו"ד כתבו ואף הקב"ה כרת ברית עם ישראל שלא תשכח תורה שבע"פ מפייהם ומפי זרעם עד סוף כל הדורות שנאמר ואני זאת בריתי.

מהותה של ישיבה ובניה

...וגם אנו בישיבתנו עוסקים בעבודתינו הבלתי מוגבלת, עבודה המקיפה את כל החיים של האדם, עליתו בגדלות עצמית להרגיש את עונג החיים עונג אמיתי שאינה מדומה, עונג נצחי. וזהו ההתרוממות בגדלות ועומק התורה, המלמדת את הדרך הסלולה בחיים, וגם להכיר את רום גדולתו של האדם שיש ביכולתו להיות והלגיע להמעלות הכי עליונות שהאציל השיי"ת בחסדו בעולם, ואותם המעלות חוב על כל אחד ואחד שנברא בצלם אלוקים להשיג אותם ולחיות על פיהם, ואי אפשר להשיגם ולקנותם רק על ידי עמל ויגיעה בתורתינו הקדושה.

ואחרי הבנה כזאת אין להתפלא על רוב היגיעה של בן ישיבה המוסר כל עצמיותו ושקידתו עד שהוא חי ממש בעולם רוחני ושוכח כמעט מן היות העולם, והוא צמא רק לעליה וגדלות כי באמת זה נדרש עבודה רבה, ובזה הוא מוצא ומרגיש את כל החיים שלו, וכמה גדולה היא האשירות למי שזוכה להיות בין אלה המאושרים בחיים.

[[]^{אמרי דעת ח"ב)}

חקירות הלכתיות

הרה"ג אלחנן פריץ

גזל

ענייני גזילה רבים מסתעפים בחיי הישיבה ולריך ללקחק זהם. הדברים דלהלן התבארו בספרי "לא תגזול" בהרחבה, ויובאו כאן בקצרה.

תפילה

אמר לי מו"ר הגרמ"פ שיינברג שליט"א, כי המרים קול גדול בתפילתו. כריך לחשוף להפרעה לאחריים, ועדיף לו להתפלל צבית, ורק את תפילת שמו"ע יתפלל בליצור.

ספרים

נראה פשוט כי מי שמטריח את המתנדבים בהחזרת הספרים למקומם, עובר בזה על לא תרדה צו צפרך. וראה שערי תשובה שער ג' אות ס'.

כבוד הספרים

מי שלף נזהר בכבוד הספרים ונופלים מידו עובר בזה שלשה איסורים, (א) מה שמזיקם. (ב) לא תעשון כן לה' אלקיכם. וכמ"ש בחזו"א מסכת ידיים פרק ח'. (ג) כמו כן נראה שעובר על אשר לא יקים את דברי התורה הזאת, כמו שמשמע ברמב"ן פרשת כי תבוא. כמו כן יש לדעת כי ספר שמונה במקום שאפשר וינזק חייב משום מלוות השבת אבידה להניחו במקום המשתמר. ויש לציין כי לעומת זאת מותר לשאל ספר ללמוד צו צעיון, ולמשמש צו הרבה כלרך הלומדים. זאת ועוד השואל ספר ונאבד לו, פטור באונם וראה

מרן הגר"ש אלישיב שליט"א

כיבוד אב לגבי לימוד תורה בישיבה

ביקש להשיבו הלכה למעשה, איך על בן להתנהג כאשר קיים חילוקי דעות בינו לבין אביו בדבר המשך לימוד הבן בישיבה. תשובה. הנה גם אם היה בא בשאלה, היות ויש לו בן שנפשו חשקה בתורה, מה מדת חיובו של האב לדאוג לבנו שיהיה לו איזה מקצוע לפרנס את עצמו, וזה על יסוד מה ששינינו קידושין כ"ט "האב חייב בבנו - ללמדו אומנות". בהלכה זו דן הגאון רבי אלחנן וסרמן זצוק"ל בקובץ שיעורים ח"ב סי' מ"ז, והעלה – אמנם ללמד לבנו אומנות הוא חפצי שמים, אך במה דברים אמורים לכלל העולם, אבל אם רואה אדם בבנו שהוא מוכשר להיות גדול בתורה, בזה אמר רבי נהוראי – בשלהי קידושין – אינו מלמדו אלא תורה. ולא פליג ר"נ אהא דחייב אדם ללמד בנו אומנות, ע"ש שהאריך בזה.

אולם בנידון שלפנינו שהבן הוא השואל אם הוא חייב לשמוע לאביו מדין כיבוד אב, ולפי"ד רמ"י הישיבה הוא עולה ומצליח בתורה ויש לו את כל הסיכויים שאי"ה לאילנא רברבא יתעבד, הרי מילתא דפשיטא הוא וא"צ לפנים כי לא שייך בזה כיבוד אב כלל ועל הבן איפוא להמשיך לצלול במי התורה והדעת וחפץ ה' בידו יצליח.

ברצוני להוסיך כי אם ימשיך הבן לשבת באהלה של תורה וילמוד בהתמדה ללא הפרעות, [אזי] סוף הכבוד לבוא ולא יארו הימים עד שהאב בעיניו יראה ולבבו יבין, כי כל האושר והנחת אשר לו הוא מהבן הזה אשר נתן את ידו לאפשר לו ללמוד במנוחת הנפש ללא הפרעות.

(קובץ תשובות ח"ג סי' קל"ט)

ככל זה בקלות סימן ע"ב ס"ק ל"ד, ובשו"ת יביע אומר חלק ב' סי' ז'.

תור

כזכר הוא שאסור לגזול תור, וראיה לזה שהרי דבין אותו ואת בנו, הקונה פרה וחזרו קנה את ולדה השוחט ראשון הוא זה שהקדים לקנות. וראה מה שכתב בזה הב"ח ביו"ד סי' ט"ו. אשר על כן אסור לעקוף תור. ברם נראה כי רבים קודמין ליחיד וראיה לזה ממה שאמר אליהו לנביאי הבעל, קחו לכם הפר האחד כי אתם הרבים. וכן כתב בדרך אמונה בהלכות מתנות עניים צפרק ח'. ונראה לחדץ כי אדם חשוב שרבים תלויים צו נחשב רבים ויש להקדימו.

מחלה

אמר לי מו"ר הגרמ"פ שיינברג שליט"א, כי לדעתו צשעת לינון, וכאשר מצני הישיבה יש שמתעטשים יש לנשק את ספר התורה בהפסק טלית. שוב ראיתי כי בספר הליכות שלמה הביא מקור שכותב כן וכתב כי הגרש"א לא סבירא ליה הכי. לימים שמעתי כי דעתו של הגריש"א שליט"א כדעת מורי הגרמ"פ שיינברג שליט"א. וזה פשוט לכולי עלמא כי יש איסור לחולה גמור להדביק חזרו במחלתו, אך פטור מלשלם כי גרמא היא זו, וראה בש"ך סי' שפ"ו ס"ק כ"ג. ודע כי אין לומר שהחיידיקים לא ניכרים ומשום כך אין זה מזיק שהרי אפילו מזיק על ידי שם נחשב מזיק, ראה קהלות יעקב ב"ק סי' מ"ד.

סעודה שאינה מספקת

עוולה היא להפציר בחזרו שיתן מסעודתו אם אין לו מספיק. ובספר חסידים סי' שט"ו כתב שדבר זה חמור מגזל, וכתב החיד"א כלל בזה, שכל מקום שיש לחוש שנותן משום בוסה הוא גזל. זאת ועוד אם מפציר צו רבות עובר גם על איסור לא תחמוד המבואר בחושן משפט סי' שני"ט.

טלפון ציבורי

יש מקום לומר שמן הראוי לא לעמוד זמן רב ליד טלפון ציבורי ולעכב את חבריו, כמו כן אין לעמוד ליד ברז המים או להתעכב במקלחת. ומקור לזה ראה צערוך השולחן סי' תי"ח שהביא בשם התוספתא שלא יעמוד אדם ליד הנהר, רק אם יקח כפי מידתו.

שיעבוד

אסור לשעבד את חברו ולגרום לו לעשות פעולות שלא מרצונו, כמו שכתב השערי תשובה בשער ג' "לא יאווה את חברו לעשות קטנה או גדולה". וכתב החתם סופר בגיליון השו"ע סי' קס"ט שהמשעבד את חברו בחינם הרי כמו שמתממש בממונו שלא ברשות.

מרן הגרי"ג אידלשטיין שליט"א

הנה יש טעות אחת, שחושבים שע"י שמתעכבים וחושבים סברות, רמת ההבנה מתפתחת ועולה, אבל אין זה נכון, דההבנה לא תעלה יותר, מי שהוא בעל הבנה, יש לו הבנה, אבל מי שאינו בעל הבנה, לא ע"י זה תתפתח ההבנה, דההבנה מתפתחת רק ע"י ששומע דברי הבנה מת"ח מוסמך, כי יש דברים כאלה, שאם לא ישמע, לא יעלה בדעתו שאפשר לומר כך, וכששומע סברא נכונה, יוכל כבר מעצמו לומר סברא כזאת, אבל מה שמתעכב בעצמו, זה לא מוסיף כלום ברמת ההבנה.

דהנה ברור הוא שההבנה יכולה לעלות רק כששומעים דברי הבנה, אבל ממה שמעיינים לבד, זה לא שייך, ואמנם שייך לחידודי איך לפלפל, אבל אין זה מוסיף לרמת ההבנה. והרי לכולי עלמא חייבים לדעת את התורה, ואם לא עכשיו אימתי?

ובעיקר צריך לדעת מה לא לומר, מה לא ישר, מה לא מסתבר לומר, דהרי אפשר לומר כל מיני צדדים, אבל העיקר הוא לדעת מה ההבנה הישרה בזה, וזה לא שייך לבד, אלא צריך הדרכה לזה, כדי שלא לסטות מההבנה הישרה.

הנה יש בחורים שקשה להם ללמוד לאט, ואעפ"כ כיון שסבורים שכך הוא החיוב, הם מכריחים את עצמם ללמוד כך, וזה פשוט שלא כדאי, דזה נגד הטבע, ונגד הטבע ודאי דא"א להצליח.

ואמנם יש בחורים שנהנים מזה, אבל גם הם צריכים לדעת שזה טעות, דאמנם זה ודאי שצריכים ללמוד בישוב הדעת, וא"א להצליח בלי זה, דאחרת לא מבינים, ולא זוכרים, וכמש"כ באגרת הגר"א, אבל אפשר ללמוד בישוב הדעת, ולהספיק, ובעל כשרון יכול ללמוד דף במשך שעתיים שלש, דף גמרא רש"י ותוס', זה לא קשה, אם לא מתעכבים על קושיות, ועל הסברים, אלא יש שחושבים שבשביל ה"לומדות" חשוב להתעכב על סברות ועל קושיות.

[מתוך שיחת הדרכה בכנס ראשי ישיבות]

מעשה רב

עורך הרב הלל מן

דרך החינוך בישיבה בסלבודקה

תוך זמן קצר מבואו של הגאון רבי יחיאל יעקב וינברג - השרידי אש לסלבודקה נתפרסם שמו הן כ'עילוי' והן 'מבחירי הישיבה' ומ'הגדולים' שבה בתורה ובמוסר, הוא תפס את מקומו בכותל המזרח של הישיבה, ו'הסבא' שם את עיניו עליו והכה על קדקודו גדל- צמח.

שקידתו התמדתו ויגיעתו בתורה של הרב וינברג היו לשם דבר. כל כולו היה שקוע בלימוד ושוכח עולם ומלואו. לפעמים גרם הדבר ששכח הוא להתפלל תפילת מנחה, משום שמוחו געש והיה כמרוקחה. וכשהיה בעתה של תורה בשעת אכילה, היה אוכל הביצה עם קליפתו ואפילו לא חש.

באותו זמן הסתופף בצל הישיבה אחד משלושת גדולי תלמידיו של רבי ישראל סלנטר זצ"ל, הגה"צ רבי נפתלי אמשטרדם זצ"ל, קבלה היתה לו לרבי נפתלי מרבו רבי ישראל סלנטר, ללמוד בכל מוצאי שבת קודש בספר קצות החושן, ונוהג היה ללמוד ספר זה בחברותא לשם פלפול והבהרת העניינים בעמקות, וביקש לשם כך את 'הסבא' לבחור לו בחור מתלמידי הישיבה, זה היה נחשב לזכות גדולה וגם לכבוד רב. רבי נפתלי היה נוהג כבוד בבחור וקראו 'רבי'.

וכך סיפר הגאון רבי יחיאל יעקב: לשמחתי הגדולה בחר בי 'הסבא' ז"ל חורף אחד לתפקיד ואני נער רך, לא ידעתי נפשי בראותי זקן גדול זה נוהג בי מנהג תלמיד לרב, לא הניח לי בשום פנים לשרתו וכשהיה צורך להביא ספר לשם עיון מארון הספרים היה טורח בעצמו, ומטפס על הסולם ומושיט לי את הספר המבוקש, אחר הלימוד היה מודה לי בחמימות יתירה ובהכרת תודה על התועלת הלימודית שהנחלתי לו, ואף היה מלוה אותי בצאתי מביתו, להימצא במחיצתו נחשב לדבר נדיר ויקר.

פעם אחת שאלתי את רבי נפתלי לתת לי עצה וסגולה נגד השכחה- מה אתה שוכח, שאלני. עניתי: אני שוכל לפעמים להתפלל מנחה. נעץ בי שתי עיניים תמהות ומבטו היה כל כך איום ואמר בחרדה: לגמרי שוכח אתה להתפלל או רק בצבור אתה שוכח להתפלל? מרוב פחד ממבטו החודר מיהרתי לענות: אני רק שוכח להתפלל בצבור... נרגע קצת ואמר: שעבד עצמך להתפלל תמיד בישיבה. באתי והתודתי בפני 'הסבא'. גער בי 'הסבא' ואמר לי: שקרן! הונית דעתו של אדם גדול וצדיק, לך לרבי נפתלי והודה על האמת. סירבתי בכל עוז מרוב פחד ממבטו של רבי נפתלי כשישמע שלא אמרתי את כל האמת. אבל 'הסבא' גזר עלי שבאם לא אציית לו אסור לי לדרוס על מפתן ביתו. קבלתי את גזירתו ונכנעתי בפני 'הסבא' והלכתי לרבי נפתלי ככלי מלא בושה. ההליכה עד 'הקלויז' של רבי נפתלי היתה ארוכה מהלך של שעות רבות בדרך מושלגת. בטרם הגעתי סומך לפתח ביתו, השיגני תלמיד מהישיבה ובפיו בקשתו של 'הסבא' שאחזור מיד. אמרתי לו: המתן עד שאכנס אם כבר הגעתי עד הלום. אמר לי: לא, 'הסבא' ביקש שתיכף ומיד תחזור. קימתי את רצונו וחזרתי. כשבאתי לפני 'הסבא' אמר לי: לא רציתי לגרום לך בושת פנים ורק רציתי לנקותך ולעקור ממך את זוהמת השקר, ומכיון שראיתי שהיית מוכן במסירות נפש ללכת אזי די בזאת.

והרב וינברג היה מסיים: זו היתה דרך החינוך של סלבודקה.

הרה"ג ישראל וינברג

כבוד בחורי הישיבה

וכבוד שמש הישיבה

בספר ליקוטי מהרי"ל, בשם רבו מהרי"ש, שמהרי"מ סג"ל רצה להחרים נכבד אחר מתלמידי הישיבה על שזרק בחרונו קערה על השמש המשרת לתלמידים. שהשמש הוא שלוחא דרבנן, ואמרינן (יבמות נ"ב.) דרב מנגיד אמאן דפקר בשלוחא דרבנן. וכל החבורה טרחו טורח גדול עד מאד טרם חמת המלך שככה.

עוד שם, שנפל ריב בשמחת ל"ג בעומר בין בנו של שמש העיר ובין הח"ר לעמלין כ"ץ, וקרא את הבחור בחרונו ינבילה דדבר אחר. והחרים אותו מהרי"י סג"ל, וא"ל איך אתה רשאי לקרא אל הבחורים שלי ידבר אחר. וישב בנידויו עד יום שני אחר ל"ג בעומר שאז כשהלך הרב בבית הישיבה ויותר מחמישים בחורים עמו, עמד שם השמש עם בנו והיו מבקשים מחילה מאת הרב ומן הבחור ההוא ומכל בני הישיבה. ולא נשמע שהחרים מהרי"י סג"ל קודם לכן או אח"כ שום אדם יותר בעולם.

והנה כתב התשב"ץ (ח"א סי' ל"ג) דהא דאמרינן (י"ז.) דתלמיד מנדה לכבוד עצמו. אין זה אלא בתלמיד **שהוא חכם** אלא שקראוהו תלמיד משום שרבו קיים. והדבר מוכרח ממקומו שאין הנידוי אלא על כבוד מי שהצבור חייבים בכבודו ואין הצבור חייבים אלא בכבודו של חכם שנאמר והדרת פני זקן ואין זקן אלא שקנה חכמה ויניק וחכים אמרי' לא יניק ותלמיד. שאין מנדה לכבודו אלא חכם שראוי למנותו פרנס על הצבור ולמד כל התלמוד בדברים הנהוגים ושיהא התלמוד שגור בפיו שיודע להוציא ממנו דין על קו היושר.

ובשו"ת אבקת רוכל (סי' ר"ב) הביא דבריו ופסק כוותיה, וכתב שהתלמידים שעדיין לומדים בישיבה הדבר ידוע שאין בהם תנאים הללו. וכתב שלפ"י כל שכן שאין ב"יד מנדים לכבוד תלמידים אלו. אטא"כ יש בהם מי שמופלג בחכמה, שבשביל שעדיין לומד בישיבה לא נגרע ערכו. ומסיים הבי"י יומה שהצריך הרשב"ץ שלמד כל התלמוד נראה שלבני דורו שנאה אבל בדורות אלו לא ימצא מי שלמד כל התלמוד כי אם אחד מעיר. ועוד דיחיד הוא בדבר זה כי לא נמצא לו חבר, ע"כ.

ומעתה צ"ב מה שנידה מהרי"ל לכבוד תלמידו הח"ר לעמלין, האם קים ליה ביה שראוי למנותו פרנס על הצבור וכו'. י"ל דהנידוי היה מצד כבוד הרב וכלשון מהרי"ל יא"ך אתה רשאי לקרא אל הבחורים שלי, וכעין המעשה שקודם לזה בשלוחא דרבנן, כמו כן בתלמידיהם. וכן נראה ממה שביקש בן השמש מחילה ממהרי"ל.

והנה כתבו ריב"ש (סי' ל"ג) ורדב"י (ח"ו ב"א רל"ט) ומבי"ט (ח"א ש"יז) שתלמידים שעדיין לא הגיעו לנדות לכבודם [וכדלעיל], אין יכולים לנדות לכבוד רבם. ויש לדון לפ"י להמבואר שיכול רבם לנדות על כבודם מדין כבוד הרב עצמו, האם אף הם יכולים לנדות כן. דהא נידויו זה שעל כבוד עצמם, הוא עצמו נידוי על כבוד רבם. ודוק.

למאומה. וההבדל ביניהם אינו אלא בזה שהראשון **משמש את רבו** וסופג את מהותו של רבו והשקפתו בכל ענין, והשני עוסק בתורה לעצמו.

ה. מעלת הישיבה בזמננו-דברי הקהילות יעקב. בספר ברכת פרץ עה"ת פר' ויצא כתב שליעקב היה ב' מטרות **"ויצא"** לברוח מעשו לעשות רצון אמו ו"וילך" לצורך נישואיו עפ"י בקשת אביו וזה לשונו וכזאת י"ל בזמננו כי לפנינו בישראל כשבתי ישראל היו מיוסדים ע"פ שמירת התורה, וכל הסביבה היתה ספוגה אהבת התורה אז גם מי שלא נסע ללמוד בישיבה והיה יוצא מנערותו לעסוק באיזו פרנסה היה נשאר עכ"פ יהודי שומר תורה ומחובר לטהור, והנה גם אז ה' חובה לחנך את בני הנעורים בלימוד התורה בשנות הבחורות והשחרות מפאת עצם חיוב לימוד התורה ומפאת כי אין ע"ה חסיד, ואז היתה ההליכה למקום תורה לא בשביל לברוח מבית אביו ומסביבתו הקודמת אלא לשם המקום המיועד לו ללמוד תורה אצל רב מובהק, והיה זה בבחינת וילך. אבל **כהיום אשר הפרוץ מרובה מכל צד ומי שאינו לומד בהישיבה מצבו מסוכן ועלול מאוד שלא ישאר אצלו ח"ו אפילו משהו מיהדות, והאורבים על נפשות בני ישראל להדיחם, ר"ל רבו מכל צד, או לנו שהגענו למצב נורא כזה השי"ת יצילנו מידם, ובמצב פרוע ומסוכן כזה "הרי אפילו אילו ידע ברור שח"ו לא יצליח בתורה, בישיבה היתה החובה להיות בכל ימי הנערות בתוך כותלי הישיבה, למען הנצל מפגעי הזמן האורבים על יהדותו ר"ל", ונמצא שהיציאה מסביבה של חולין זהו כבר תכלית לעצמו, אכן גם התכלית השני לספוג תורה ויר"ש ולהיות באמת ת"ח מצויין יכול להשיג בהישיבה אם רק יתמיד בלימודו ויש בהליכתו לישיבה משום "ויצא" ומשום "וילך". עכ"ל.**

ו. עוד במעלת הישיבה-גולה למקום תורה. באבות (פ"ד משנה י"ד). "רבי נהוראי אומר, הוי גולה למקום תורה" ומקשה שם התפארת ישראל והרי המשנה הזאת תוכחה מגולה לבחור המתחיל ללמוד מדלא כאמר "הוי גולה ללמוד תורה" ש"מ (אומר התפארת ישראל) דה"ק אפילו אפשר לך ללמוד תורה במקומך אפ"ה הוי גולה למקום תורה אחר. ולשון "גולה" היינו שיעזוב את אביו ואמו ומשפחתו וכל מחמדי רוחו הצטרכויותיו וילך למקום שיחסר לו כל אלה, ואף כי קשה הפרידה הזאת שכמנתק תינוק משדי אמו, לטובתו הוא, דדבר מסוגל הוא להצלחת האדם, כמו שהעשב לא יצליח במקום שנזרע תחילה, רק הגנן יעקרו ממקום שנזרע תחילה ויטענו במקום אחר, כן האדם לא יצליח הן במדות הן בתורה רק במקום שאינו מקום מולדתו. **ועי"ש שביאר ג' סעמים מדוע צריך לעזוב מקומו בית אביו ולגלות למקום תורה המרוחק בשביל להצליח בלימודו.** ומצינו כבר במדרש תנחומא (וזאת הברכה ה) "והם תכו לרגליך" (דברים לג, ג) אלו תלמידי חכמים שעוסקין בתורה ומכתתין את רגליהם מעיר לעיר וממדינה למדינה ללמוד תורה, ופורקין מעליהן עול גלויות. וכן איתא בבעל הטורים (שמות לג, ז) "והיה כל מבקש ה' יצא" — ומכאן שצריך אדם לגלות למקום תורה כדי שילמד. (וכן עיין מדרש תנחומא בבי תשא כז), והיינו דחזינן שאף כשהיו במדבר והיה להם ישיבה היה את מעלת הגולה למקום תורה, שהיו הולכין י"ב מיל ללמוד תורה, ומדוע בני ישראל עשו כן שיהיה במרחק מחמת שזה צורת התורה שצריכה להיות במצב של ניתוק מהבית והגולה לאוהלה של תורה. וראיתי בספר חת"ס עה"ת (פרשת שמות) דכתב שם "אנו רואים מעולם ושנים קדמוניות, **"שנמצא כי עיקר התורה באותם התלמידים אשר הם חוץ לבית אבותם"**, והולכים בגולה מצפים על שלחן אחרים וכ', והם הם בני הישיבה ה' ישמרו אשר בכל יום בצפיייתם צופים על שלחן אחרים והרי העולם חשך בעדם (עי' ביצה ל"ב ע"ב) ואמנם החשכה כאורה כי בהם מאיר אור התורה. נמצא שהחשיכה היא גורמת או עליון".

ז. מעלת בן ישיבה הוא לבדו נבדל משאר העם. המשגיח רבי שלמה וולבה זצוק"ל בספרו האדם ביקר. שמעלת בן ישיבה שהוא "יושב אוהל" וכל אחד כמובן לפי דרגתו ומעלתו. "שבן ישיבה נבדל מאיש ההמוני לא רק בזה שעסקו כל היום בת"ת אלא גם בזה שהנהו בן ישיבה. ואפילו לא ישב וילמד כל היום, אבל אם לא יהיה בדרגת לבדו לא יהיה יחידי, קיים לעצמו מבלי קשרים עם העולם — אז לא יהיה עדיין בן ישיבה". ומסיים "שזוהי הערה לכל בן תורה הרוצה להיות בן ישיבה, שישתדל בכל כוחו להיעשות יחידי [מהעולם], וכפי מדרגתו בזה יהיה בן ישיבה". וראה כבר דברי הרמב"ם בהל' דעות על צורת הנהגת ת"ח שמובדל משאר העם בכל הליכותיו.

א. מקור הענין. בפרשתינו בראשית מט י לא יסור שְׁבֵט מִיְהוּדָה וּמַחֲקֵק מִבְּיַן רַגְלָיו עַד כִּי יבֹא שִׁילָה שִׁילּוֹ וְלוֹ יִקְהֶת עַמִּים: ובגמ' סנהדרין ה, א כדתניא לא יסור שבט מיהודה אלו ראשי גליות שבבל שרודין את ישראל בשבט ומחקק מבין רגליו אלו בני בניו של הלל שמלמדין תורה ברבים. כפי שיבואר להלן שתי מטרות עיקריות לישיבה. א. חינוך התלמידים ע"י הרב. ב. לימוד תורה בחבורה.

ב. הישיבות הראשונות. ישיבת שם ועבר. מצינו בחז"ל שהאבות קיבלו תורתם בבית שם ועבר. על אברהם אמרו בילקוט שמעוני (רמז, עב) עה"פ (בראשית יד, יח) "ומלכי צדק מלך שלם הוציא לחם ויין, רבנן אמרי תורה גלה לו, שנאמר (משלי ט, ה) לכו לחמו בלחמי ושתו ביין מסכת". וביצחק אבינו נאמר (בראשית כד, סב) "ויצחק בא מבוא באר לחי ראי", פירש בתרגום יונתן "ויצחק היה אתי מן בית מדרשא דשם רבא". וכן פירש התרגום יונתן (בראשית כב, יט) שאחר העקידה "ודברו מלאכי מרומא ית יצחק ואובלוהי לבי מדרשא דשם רבא והוה תמן תלת שנין". ואף יעקב אבינו קיבל תורה משם ועבר, כדברי הילק"ש (רמז, קע) עה"פ (בראשית כה, ט) "ויגדלו הנערים" וז"ל "יעקב הלך בדרך החיים שהיה יושב אהלים ועוסק בתורה כל ימיו וכו'. וע' פרש"י עה"פ (בראשית כה, כב) "ותלך לדרוש את ה', לבית מדרשו של שם". והוא מלשון הילק"ש (רמז, קי) "וכי בתי כנסיות ובתי מדרשות היו באותן הימים אלא לא הלכה אלא לבית מדרשו של שם ועבר". וראה בגמרא יומא כח, ב אמר רבי חמא ברבי חנינא מימיהן של אבותינו לא פרשה ישיבה מהם היו **במצרים** ישיבה עמהם שנאמר לך ואספת את זקני ישראל, היו **במדבר** ישיבה עמהם שנאמר אספה לי שבעים איש מזקני ישראל, **אברהם אבינו** זקן ויושב בישיבה היה שנאמר ואברהם זקן בא בימים, **יצחק אבינו** זקן ויושב בישיבה היה שנאמר ויהי כי זקן יצחק, **יעקב אבינו** זקן ויושב בישיבה היה שנאמר ועיני ישראל כבדו מזקן, **אליעזר** עבד אברהם זקן ויושב בישיבה היה שנאמר ויאמר אברהם אל עבדו זקן ביתו המשל בכל אשר לו אמר רבי אלעזר שמושל בתורת רבו, והקשה הגר"ז בריודא זצלה"ה (בספר שם דרך "כתר תורה" מאמר י"ז) מדוע לא הזכירו הבתי מדרשות של שם ועבר בגמרא ה"ל ביומא, שמעולם לא פסקה ישיבה מאבותינו וכו', ועי"ש שתי' שאצל שם ועבר זה היה רק בית מדרש אבל לא היה לו מעלת ישיבה שהיא בית מקום של קביעות עי"ש היטב. בתקופה המאוחרת יותר בימי האמוראים נתחדשו הישיבות של פומבדיתא נהרדעא וסורא, וכן בימי הגאונים. וראה ספר יוחסין מאמר שלישי סדר רבנן סבוראי והגאונים, ולעולם היו על הרוב שתי ישיבות בבבל: האחת בפומבדיתא והאחרת היותר גדולה בסורא שהיא מתא מחסיא כאשר פרשנו למעלה בקונדרס התנאים מר' שמואל הנגיד, וזהו שאומרים נהגו בשתי ישיבות.

ג. עיקר מעלת הישיבה-ת"ת דרבים. בכל המצוות מצינו למעלת רבים תורת כהנים (בבבוקותי כ"ו ח') שאינו דומה רבים העושים את המצוה למעטים העושים את המצוה. אמנם בתלמוד תורה יש ענין מיוחד למעלת הציבור מצד שעיקר לימודה הוא בדיבוק חברים. בגמ' בברכות סג, ב דרשו מן הפסוק בירמיה חרב על הבדים ונאולו, חרב על שוניהם של תלמידי חכמים שעוסקים בתורה בד בבד ולא עוד אלא שמטפשינ וכו', והיינו דסגולת לימוד התורה היא רק בצורה של רבים שע"י דיבוק חברים או רב ותלמיד, וראיתי שכתב החז"א באגרותיו (טו) לבי לא יתנני להאמין כי בשבתך גלמוד ויחידי תרכש את רכוש התורה ובורר הדבר כי טובה היא החבורה וחברך יקיימוה בידך. בגמ' בתענית ז ע"ב, ריש לקיש אמר אם ראית תלמיד שלמודו קשה עליו כברזל בשביל משנתו שאינה סדורה עליו שנאמר והוא לא פנים קלקל מאי תקנתיה ירבה בישיבה שנאמר וחילים יגבר ויתרון הכשיר חכמה וכו'. וברש"י ביאר ירבה בישיבה - שיסדירו בני הישיבה משנתם, שנאמר וחילים - בין תלמידים, שהן חילות חיילות. עוד נראה שבכל הש"ס מצינו ת"ת דרבים שהוא חמור וכן בגמ' מגילה ג, ב, וראיתי ביאור לזה מהגאון ר' אברהם ויינפלד זצ"ל (בספרו אבן יחזקאל בהקדמה) שהוכיח שעיקר מצות ת"ת הוא ללמוד תורה עם אחרים, וראייתו מהפסוק של ת"ת הוא ולמדתם אותם את בניכם.

ד. עוד מעלה בישיבה-הלימוד אצל רב. הלימוד אצל הרבי אמרו חז"ל (ברכות ז, א) "גדול שימושה של תורה יותר מלימודה"-ונראה ששימושה של תורה אינו רק שמיעת שיעור ודי בכך, אלא זה בעיקר לימוד תורה, אבל יותר מכך לימוד כל הנהגת החיים מהרב. וכמו שמצינו **ומשרתו יהושע בן נון נער לא ימיש מתוך האהל:** (שמות לג י"א), והנה בגמ' בתמורה (ט"ז א'): מצינו על גודל שימושה של תורה של יהושע אצל משה, א"ר יהודה אמר רב, בשעה שנפטר משה רבינו, אמר לו ליהושע, שאל ממני כל הספיקות שיש לך, אמר לו, רבי, כלום הנחתך שעה אחת והלכתי למקום אחר, לא כך כתבת בי ומשרתו יהושע בן נון נער לא ימיש מתוך האהל. והג"ח שמואלביץ היה אומר ב'שיחותיו, רואים בישיבה שניים העוסקים בתורה בשווה. שניהם שוקדים על התורה ועל העבודה. ומכל מקום נראה בחוש שאחד מהם עתיד להרביץ תורה בישראל ולהשפיע תורה ויראת שמים לרבים, והשני לא יזכה

הנושאים הבאים

ויחי - הישיבה (יעקב אבינו זקן ויושב בישיבה יומא כ"ח בי שנאי ועיני ישראל כבדו מזוקן, מ"ח י) שמות- כבוד בית הכנסת (של נעליך מעל רגליך, שמות ג' ה) וארא - הפסקה

מכון ירושלים

יומא טבא לרבנן

הופיע

מנחת חינוך השלם

מוסד השבת בשולי המנחה

אוצר מקיף וייחודי של כל דברי האחרונים אשר דנו בדברי המחבר להשיג בחניות הספרים

מוסד הרב קוק

חדש

דעת עזרא

ביאור לפירוש רבי אברהם אבן עזרא

ספר בראשית

עורך ספרים/מאמרים תורניים - ניסיון רב פנוי להצעות

050-4150630

גנוזות

עורך הרב הלל מן

רבי יחזקאל סרנא - ראש ישיבת חברון
(תרמ"ט - תשכ"ט) מכת"י בתקנות ישיבת חברון

רוח הישיבה והנהגותיה

- דיבוק חברים** – מלבד השיעורים והשיחות מטפלת ההנהלה הרוחנית בדיבוק חברים שכל אחד יקנה לו חבר המתאים לו בין בלמוד בין בהנהגה.
- שכנות טובה** – כן משתדלת ההנהלה שכל אחד ימצא בשכנות טובה המתאימה לצרכיו הרוחניים.
- חברות טובה** – כן משתדלת ההנהלה הרוחנית לטפח רגשי חברות טובה, בצרכים חומריים ורוחניים, ובנשיאת עול עם חברו, בשעת מחלה וכדומה.
- ההנהגה האישית** – ההנהלה הרוחנית מדריכה ומקפידה מאד שכל בן ישיבה יהיה ראוי לשמו בתהלוכותיו, ובמשאו ומתנו עם הבריות, ומרחיקה מאד לזה שמרגיל עצמו בתכונות שהם בנגוד לזה.
- ההשקעה הרוחנית והנפשית** – הישיבה מקפידה מאד שכל בניה יהיו שקועים בכל לבם ונפשם רק בעיוני התורה היראה והרוח, ובהיותם בין כתלי הישיבה אל יערבו שום תערובת איזו שהיא, שכל תערובת נותנת טעם לפגם.

- ההתרחקות מהפעילות ומפלגותיות** – הישיבה מקפידה מאד, שכל בניה לא יכניסו עצמם לשום פעילות אחרת, אף הטובה ביותר, מלבד הפעילות והעמלות בתורה, כי כל פעילות אחרת לוקחת לב הלומד, ואין לך דבר בעולם שעליה בתורה יהיה נדחה מפניו, מלבד פקוח נפש ממש שהכל נדחה מפניו. כן מקפידה הישיבה על ההתרחקות מלהשתרבב במפלגותיות גם של הטובים ביותר, כי כל מפלגותיות מפלגת ומפגלת את לב הלומד, ביחוד בשנות העליה והפריחה בתורה, ומייבשת את מעייניו.

- השקידה והעיון** – ההנהלה הרוחנית שוקדת בכל אפשרותה לטפח בבני הישיבה אהבת השקידה הכמותית, והיינו לחוס אף על רגע מהרגעים היקרים שהם צריכים להיות מוקדשים לתורה, וגם על העיונית, והיינו להדריך את בניה שיהי מוכשרים ליתן מוחם ולבם אל העיון, וגם לחדש חידושי תורה ועיוני מחשבה.

- המשמעת והסדר** – הישיבה מקפדת מאד שכל בני יהי ממושמעים ומסודרים, שכל פריקת עול שהיא – הרס וחורבן. וכל פזור – זריה לרוח.
- ההטבעה הרוחנית** – ההנהלה הרוחנית משתדלת להשפיע ולהדריך שכל בן ישיבה יהיה חתום בחותם תכנית של איש הרוח, ושיהא הדור גם בהזדורו החיצונית. שיהי ראוי להוקרה והערצה ושי"ש יתקדש על ידו.

- הפעילות כתכונה נפשית** – אף כי הישיבה מרחיקה את הפעילות המעשית, מלבד בשטחי הלימוד והעיון כאמור בסעיף ו' ז', היא משתדלת יחד עם זה לטפח בבן הישיבה את הפעילות הנפשית, ומרחיקתו בכל האפשרות מן הרשלנות ומריצתו שיהי חדור ברוח של מרץ רב ותשוקה פעולתית, כדי שיהי מוכשר ומזויין כשתגיע שעתו לצאת לפעולות.

- הבהירות וההסברה** – ההנהלה הרוחנית משתדלת לטפח בבן הישיבה חוש בהירות שידעותיו ודעותיו יהי ברורים לו כאחותו, עד שיהי מוכשר גם להסביר לאחרים ולהכריחם שישפיעו מדעותי הנאמנות ודרכיו הישרים.

- בנים ואבות** – כשם שהתלמידים קרויים בנים כן רבותיהם קרויים אבות, ובשביל כך משתדלת ההנהלה הרוחנית בכל יכולתה שכן הישיבה ירגיש עצמו בהיותו בישיבה כמו שהוא בחסותם של אביו ואמו.

- תוכחה** – להוכיח לו על מומיו וחסרונותיו תוכחה מגולה מאהבה מוסתרת.

- הטפול בצרכיהם** – ההנהלה הרוחנית מטפלת בכל צרכיו במאכלו ובמשתהו ובמלבושיו, בטפולו בשעת חוליו ולעזור לו במצוקתו וכל כיוצא בזה.

- הדאגה לקיומו בעתיד** – כמו בעניני נשואיו, בסדורו בחיים גם אחרי שיצא מהישיבה וכיוצא בזה. והיחסים שלו עם הוריו ומשפחתו, והכל בדאגה אבהית ואמהית.

- ההתקשרות בקשרים רוחניים עם הישיבה ורוחה גם אחרי יציאתו מהישיבה, ועמידה על משמר רוחניותו במקום סידורו בחיים.**

לימוד המוסר

הרה"ג ירחמיאל קראם

הישיבות הקד'

יוצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה' ליעקב אבינו הייתה סיבה טובה לצאת מבאר שבע שהרי כך ציוותה אותו אימו, ויש לו סיבה טובה ללכת ולהגיע לחרן כי כך ציווה אותו אביו 'לקחת אשה מבנות לבן'. יש תכלית לעזיבת המקום בו נמצא ויש תכלית להליכה למקום אליו הולך.

מון ה'קהלות יעקב' זצוק"ל כותב ב'ברכת פרץ' שבימינו אנו כאשר בחור יוצא מבית הוריו והולך לישיבה קד', יש בזה את שתי התכליתות. יש את הצורך לעזוב את בית אביו את סביבת החולין את אוירת הרחוב המסוכנת ויש את התכלית של הליכה לישיבה הקד' לספוג תורה ויראת שמים.

ואלו דבריו: 'אבל כהיום אשר הפרוץ מרובה מכל צד ומי שאינו לומד בישיבה מצבו מסוכן ועלול מאד שלא יישאר אצלו ח"ו אפילו משהו מיהדות. והאורבים על נפשות בני ישראל להדיחם ר"ל רבו מכל צד ובמצב פרוץ ומסוכן כזה הרי אפילו אילו ידע בברור שח"ו לא יצליח בתורה בישיבה הייתה החובה להיות בכל ימי הנערות בתוך כותלי הישיבה למען הינצל מפגעי הזמן האורבים על יהדותו רח"ל'

כי כך הוא טבע האדם לא טוב היות האדם לבדו אדם מטבעו זקוק לחברה, הוא אהב חברה. הוא רוצה להיות מקובל בחברה. לפגוש אנשים, לדבר איתם. הוא לא רוצה להיות שונה מכולם. מעטים הם האנשים החיים בבדידות מתוך בחירה.

לכל חברה יש כוח השפעה אדיר על הנמצא בה. בין ירצה ובין לא ירצה. וכך כתב הרמב"ם: 'דרך ברייתו של אדם להיות נמשך בדעותיו ובמעשיו אחר רעיו וחבריו ונוהג כמנהג אנשי מדינתו'. זו מציאות. מפני שזו נטייתו הטבעית של האדם.

'לפיכך', כותב הרמב"ם, 'צריך אדם להתחבר לצדיקים ולישב אצל החכמים תמיד כדי שילמוד ממעשיהם ויתרחק מן הרשעים ההולכים בחשך כדי שלא ילמוד ממעשיהם'.

רבי יוחנן בן קיסמא, מביאה המשנה באבות, פגש אותו אדם אחד ואמר לו 'רבי, רצונך שתדור עמנו במקומנו? ואני אתן לך אלף אלפים דינרי זהב, ואבנים טובות ומרגליות'. הוא ענה לו 'בני, אם אתה נותן לי כל כסף וזהב, ואבנים טובות ומרגליות שבעולם, איני דר אלא במקום תורה'. אפילו התנא רבי יוחנן בן קיסמא פחד מסביבה לא טובה. גם אם ידע שמטרת ישיבתו אצלם היא כדי ללמדם תורה.

ב'מחשבת מוסר' מובאת שיחתו של מרן הגרא"מ שך זצ"ל עד כמה הקפידה התורה על השפעת הסביבה. אברהם אבינו שהיה המשפיע הגדול ביותר על סביבתו ונקרא אברהם העברי, שכל העולם מצד אחד והוא מעבר השני. הוא עמד נגד כולם והשפיע עליהם ולמרות זאת הקב"ה אומר לו 'לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך' שיהיה וילך מסביבתו הרעה.

יעקב אבינו שהכיר את שם ושם הכיר את מתושלח שראה את אדם הראשון. שזה ממש כראייה בעיניים שהקב"ה ברא את העולם. שהרי אדם הראשון סיפר שנברא יחידי בעולם ושנבראה חוה, ומתושלח ששמע זאת ממנו העביר את זה לשם ושם סיפר ליעקב. אף על פי כן כשאמר 'עם לבן גרתי ותרי"ג מצוות שמרתי' נחשב לו הדבר למעלה ושבח מיוחד. כי האדם מושפע בטבעו. גם עם הגדלות של אברהם ויעקב אפשר עדיין להיות מושפע מהסביבה.

אפילו מבט אחד משפיע על האדם. 'ושם נעבדך ביראה כימי עולם וכשנים קדמוניות' דרשו חז"ל במדרש רבה 'כימי של הבל שלא הייתה עבודה זרה מימיו. הבל לא ראה עבודה זרה מימיו ולכן עבודתו הייתה ביראה מושלמת שאנו מבקשים להידמות לה.

מרן המשגיח הגר"י לוונשטיין זצ"ל התאונן על הנזק הנגרם מנסיעה אחת לתל אביב. זה היה אז, כשברחוב עדיין התביישו ללכת כבהמות. כאשר לוחות הפרסום עדיין לא התנוססו בכל פינה. כאשר האדם לא היה מוקף ושוטף במערכות תקשורת כתובות וחזותיות.

מה העצה, איך אפשר להתגונן מפני הסביבה הנוראה בה אנו חיים היום. אנחנו הרי חשופים לשטיפת מוח מתמדת, יומם ולילה. שכמעט ואי אפשר לברוח ממנה. אנחנו נמצאים ב'מבול' של כפירה, תאוה וכל דבר אסור. 'מלאה הארץ חמס' פשוטו כמשמעו. במצב כזה צריך להיכנס לתיבה.

הגר"י הוטנר זצ"ל אמר באחת משיחותיו כי בתורה אנו מוצאים שני סוגי בניינים. בנין המשכן ובנין התיבה. כאשר העולם נמצא במצב המכילה את הכל ואת כולם צריך לבנות תיבה. בזמננו אומר הגר"י זצ"ל כשיש בעולם מבול של כפירה הישיבה היא התיבה. הישיבות הקדושות הם המחסה בו יכול האדם להתגונן ולהינצל מהמבול השוטף. הישיבה היא הצלה ממות. בדיוק כמו שהיה בזמן המבול.

זו היא העצה שנותן לנו הרמב"ם להינצל מהשפעת הסביבה: 'לפיכך צריך אדם להתחבר לצדיקים ולישב אצל החכמים תמיד כדי שילמוד ממעשיהם ויתרחק מן הרשעים ההולכים בחשך כדי שלא ילמוד ממעשיהם'.

וכך כותב מגר"א דסלר זצ"ל ב'מכתב מאלהיו': 'עובר במעי אימו יש לו כל מה שצריך להתפתחותו, וכשנולד בא לסביבה נוחה, אב ואם האוהבים אותו ומטפלים בו במסירות ומזוננו מוכן לו. כן ברא השי"ת תורה ונתנה לנו והכין עבורנו סביבה נפלאה – ישיבה קדושה - והכניסנו לתוכה. מה נורא החיוב של הכרת הטוב עבור כל זה'.

אם חפצי חיים אנו עלינו לשמור על נפשנו, אל לנו להיות שאננים שהרי מדובר כאן בסכנה מוחשית ומוכחת המאיימת על עצם קיומנו על חיי העולם הזה ועל חיי העולם הבא שלנו. ישנם כוחות חזקים ששמו להם מטרה למנוע מאתנו את האפשרות למלא את תכלית ביאתנו לעולם הזה.

אשר על כן עלינו אל לנו לשבת בחיבוק ידיים. עלינו להקיף את עצמנו בחומות הגנה איתנות. עלינו להתגונן אל מול פגעי הסביבה והחברה המאיימת עלינו ויפה שעה אחת קודם. עלינו להוקיר ולהעריך כל רגע שאנו יכולים להימצא בין כותלי הישיבה הקד'. עלינו למסור נפשנו כדי להימצא בסביבה של תורה. 'כי היא חיינו ואורך ימינו' פשוטו כמשמעו.

מבאר החסידות

הרב יעקב שלמה שיינברגר

א בלאט גמרא

מסופר על הגה"ק בעל **האבני נזר מסאכטשוב** זצ"ל, כשהיה אברך צעיר לימים ושהה בקאצק אצל חמיו הרה"ק **ה'שרף מקאצק'** נחלה מאד עד שהרופאים הזהירו אותו שלא ילמד כלל, מחשש התאמצות מרובה שתגרום לסיבוכן, ה'אבני נזר' ציית לקול הרופאים, אך בשכבו על ערש דווי, עיין בספר "בחינות עולם" המדבר ממיאוס חיי העולם הזה.

באחד הימים בא חמיו לבקרו, כשראוהו מעיין בספר זה פנה אליו ואמר: וכי מה חידש המחבר ההוא שמהביל את העולם הזה והרי השכל של האדם בלאו הכי יודע מזה שהאי עלמא הוא הבל, אך ע"י לימוד דף גמרא בעיון ויגיעה יודע גם בשר האדם מזה שהכל הבל, ובלשונו - "א בלאט גמרא מאכט דאס פלייש זאל אויך אזוי ווערן". (דף גמרא פועל שגם הבשר יכיר בכך").

על 'גדולי מתמידים' מדורות הקודמים אומרים שלמדו 18 שעות במעת לעת, אבל על יעקב אבינו מעידים חכמינו ז"ל שלמד 24 שעות במעת לעת, שעה אחרי שעה, יום אחר יום, שנה אחר שנה עד שנתקבצו יחדו לכדי י"ד שנה! תמימות ספוגות ומזופתות בתורה ויראת שמים.

לא פלא א"כ, איך היה בכוחו להתמודד עם 'לבן הארמי' על כל צעד ושעל, ולא ללמוד ממעשיו הרעים של 'לבן הארמי' ולהישאר 'ערליכער איד', הכל בכוח בזכות התורה הק' שלמד בכור ההיתוך בישיבתו של שם ועבר.

באמת אין עצה ואין תבונה נגד היצה"ר רק ע"י לימוד ויגיעת התורה, וכמו שפתחנו מאמרינו בדברי הרה"ק **הרמ"מ מקאצק** זצ"ל: "א בלאט גמרא מאכט דאס פלייש זאל אויך אזוי ווערן" – שרק דף גמרא מענגת את הגוף שירצה לעשות את רצונו ית'.

ובסגנון דומה התבטא הרה"ק **השפת אמת מגור** זצ"ל: היצה"ר יכול להסתדר אפילו עם "חובת הלבבות" אבל עם דף גמרא אינו יכול, כי אין לו שום שייכות לגמרא (מרבצי התורה בעולם החסידות ח"ב עמ' קג).

וכן סיפר הרה"ק **השפע חיים מצאנו קלויזנבורג** זצ"ל, ששמע מאביו הרה"ק **מרדניק**, שפעם אחת אמר לו דודו הגה"ק **רבי אביגדור מדוקלא** זצ"ל (- אחיו של הדברי חיים מצאנז): שבימי חורפו רצה לשבור כח היצה"ר, וסיגף את גופו בסיגופים קשים ומרים, ופירט כמה מהם:

א. צמתי משבת לשבת. ב. הלכתי לגלות. ג. גם שרפתי את גופי עם "בריעקן" - עשב מר ששורף את העור וגורם לכוויות קשות ד. ולא החלפתי את כתונתי משך חצי שנה.

ואחרי הכל הגעתי למסקנא "שאת הבחור הזה – היצה"ר, אי אפשר לכבוש אך ורק ע"י דף גמרא ותוספות" עכ"ד (שפע חיים לעיר"כ).

כמו"כ דף גמרא' מטהר את האדם כמו מקוה - כך העיד **האבני נזר** מפי חמיו הרה"ק **מקאצק** זצ"ל (אמת ואמונה).

ואלו היו המילים האחרונות של הרה"ק **מוורקא** דקות ספורות קודם הסתלקותו לשמים רום: "די גמרא איז די גרעסטע טהרה" - הגמרא היא הטהרה הגדולה ביותר (ישמח ישראל ס"פ תצא).

בלשון חז"ל נקראת גחלת – "גומרא", ומלשון חכמים זה היה **החידושי הר"ם מגור** אומר, שדף גמרא – מלשון גומרא, כגחלת השורפת, מכלה את הקוצים מליבו של אדם.

ונסיים בדבר נפלא שאמר הרה"ק בעל **הדברי שמואל מסלונים להרב מזיטאמי** כשביקש ממנו עצה נגד דאגות מטרידות: כשיש לאדם דאגה קטנה העצה שילמד דף גמרא אחד, כשמציקה לו דאגה יותר גדולה ילמד שני דפי גמרא, ואם ליבו לא מסוגל לשאת ילמד יותר קשה, ילמד ג' דפי גמרא, ואז יוכל להתחזק ולהתגבר על הכל.

ומקבילים דבריו לדברי הגה"ק בעל **הערוגת הבושם** זצ"ל מגדולי רבני הונגריה שכתב: **להעביר עצבות אין סגולה גדולה מללמוד דף גמרא עם פירוש רש"י ותוספות', בכח גדול ובשפה ברורה ותהיה כבירה חדשה.**

פוטו סטודיו

גל פז-רשת למוסיקה ירושלים-ב"ב-חיפה

פוטו ציין

צילום אירועים, מצלמות וסטודיו

אחים הקר

רשת בשר למהדרין

צבי ורצברגר בית האנגריה

המנעולן הנאמן זאב הורוביץ דלתות פלדה ומפתחות

רבי יצחק בן ר' אליהו ואסתר זר לעילוי נשמת

בחסותם האדיבה של בעלי עסקים תומכי תורה לברכה, הצלחה וכטו"ס